

Ne treba ponovno naglašavati, da se i plemenske kulturne osobine stalno mijenjaju u vezi s mijenjanjem prilika sredine, ali u naglim prijelazima iz seoske sredine među vodeće društvene slojeve neke su se od tih izvornih osobina održale. Ovakove osobine, koje je nova sredina samo pritala, a nije ih potpuno ugušila, lako dolaze do izražaja u vremenima jačeg društvenog gibanja i uopće uvijek, kad je duševno tkivo pojedinaca naročito nategnuto.

Osim toga treba imati na umu, da opisane psihičke osobine plemenskog i patrijarhalnog društva pripadaju u glavnom vodećoj skupini i istaknutim pojedincima, a manje širim slojevima toga društva. Isto je tako već naglašeno, da su sredina i psihičke osobine u međusobnoj zavisnosti i da psihičke osobine dolaze do jačeg izražaja ili da se mijenjaju prema prilikama sredine. Tako su i osobine plemenskog društva došle do naročitog izražaja u Dalmaciji, kada je plemenski i patrijarhalni elemenat sa dalmatinskih i bosansko-hercegovačkih planina naselio i razvio gradove u dalmatinskom primorju.

Taj novi građanski sloj zajedno sa ostacima dalmatinskog feudalizma razvio je poseban dalmatinski regionalizam. S tim u vezi dolazile su ranije u Dalmaciji do izražaja izvjesne težnje za posebnošću, za nekim izdvajanjem od ostalog hrvatstva, a kasnije kad su ti krajevi bili konačno integrirani sa ostalim hrvatstvom, te iste težnje za izdvajanjem i posebnošću pojavile su se u obliku propagiranja posebnih shvaćanja, posebnih metoda i ideologija. Ali i ta posebna shvaćanja postepeno